

קונטרס

סְלוּקָן שֶׁל צְדִיקִים

יגלה ויפרסם את מעלת הצדיקים הגדולים
במעלה נוראה ונפלאה מאד, הזוכים לקרב
רחוקים אליו יתברך, ומעלת ההספד
שמספידים אותם.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים
אָמְרוּ (אֵיכָה רַבָּה, פְּרָשָׁה א', סִימָן א'): קָשָׁה הוּא
סְלוּקָן שֶׁל צַדִּיקִים לְפָנֵי הַקַּב"ה מִמָּאָה חֶסֶר
שְׁתִּים תּוֹכְחוֹת שְׂבַמְשָׁנָה תּוֹרָה, וּמְחַרְבֵּן
בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיק חֵי אֶתְנּוּ,
הוּא מְחַזֵּק וּמְעוֹדֵד וּמְשַׁמֵּחַ אוֹתָנוּ, וּמְקַרְבֵּנוּ
אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, כִּינּוֹן שְׂמִסְתֵּלֵק, אֵין כָּבֵר מִי
שִׁיחֲזֵק וַיַּעֲזֹר אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִתְקַרֵּב
אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הָעוֹלָם תֵּהוֹ וְבָהוּ,
וְעַל זֶה צָרִיכִים לָקוּם בַּחֲצוֹת, וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה
מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, שְׂיִזְכֶּה לְמַצֵּא אֶת הַצַּדִּיק,
כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב',
סִימָן סז), שְׂעַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּקוּן חֲצוֹת וּבְכִיָּה
עַל הָעֲלָמַת הַצַּדִּיק, זוֹכִים שְׁנַתְּגַלֶּה אֵלָיו
אַחֲר־כֵּן הַצַּדִּיק.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתלב)

קוֹנְטְרָם

סְלוּקָן שֶׁל צְדִיקִים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי אֵין עוֹד דְּבַר שֶׁכָּל-כֶּף חָשׁוּב בְּקִיּוּם הָאָדָם כְּמוֹ אַמוּנָה. כִּי כְּשֵׁי־הוֹדֵי מְאֲמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"א), שְׁחַיִּים נִצְחִיִּים, הֵם רַק לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְמִי שֶׁנִּכְלָל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, גַּם-כֵּן חַי לְנֶצַח. וְלִכֵּן כְּשֵׁי־הוֹדֵי מִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה חֲזָקָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְלִכֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (עֵין בְּרֻכּוֹת יח:): צְדִיק אֵינוֹ מֵת; כִּי אַחַר שֶׁנִּסְתַּלַּק מִזֶּה הָעוֹלָם, הוּא גַם-כֵּן נִכְלָל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הַנִּשְׁמָה שְׁלוֹ קִיּוּמָה. וּבְפֶרֶט צְדִיק שֶׁזָּכָה לְזֻכוֹת אֶת הַרְבִּים, וְהַרְבִּים עֲדִין נִמְצָאִים בְּעוֹלָם, אֲזִי הוּא לֹא נִפְטָר, מֵהַ שֶׁנִּפְטָר זֶה רַק הַגּוּף, אֲבָל הַנִּשְׁמָה עֲדִין נִמְצָאת בְּזֶה הָעוֹלָם בִּיְתֵר שְׂאת וּבִיְתֵר עֵז. וְלִכֵּן בְּזֶה שְׂאָדָם מִתְחַזֵּק

בְּאִמוּנָה בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, הוּא מְכַנֵּס עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי
 בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִזּוּ נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, וְגַם-כֵּן נִשְׁאָר חֵי. וּבְשִׁבִיל זֶה עִם יִשְׂרָאֵל חֵי
 וְקָיִם, וְאִף אֶחָד אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחֲוֹת מִן הָעוֹלָם.
 וּכְמֵאֲמָרֵם ז"ל (תענית ג): כְּשֵׁם שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא
 רוּחוֹת, כִּף אֵי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא יִשְׂרָאֵל; הִנֵּה
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרָא בְּטַבֵּעַ, שְׂצָרִיכוֹת לְהִיּוֹת
 רוּחוֹת, כְּדֵי לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל אֶת כָּל הָרַע וְהַיִּזְק וְהַעֲפוּשׁ
 וְהַדְּבָרִים הַמְּסַכְּנִים לְגוֹף הָאָדָם שֵׁישׁ בְּבְרִיאָה, וְתָמִיד
 יֵשׁ אֲוִיר צַח וְזוֹף חָדָשׁ. כִּף עִם יִשְׂרָאֵל תָּמִיד מְחַדָּשִׁים
 אֶת עֲצָמָם בְּאִמוּנָה בְּבִקְרָה וּבְעֶרְבֵי, אֲשֶׁר יֵשׁ לָנוּ מִצּוֹת
 עֲשֵׂה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שְׁאֲנוּ מִזְכִּירִים: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
 הוִי" הַאֵלֵינוּ הוִי" הַאֵחָד". אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (עֵין רש"י דְּבָרִים ו, ו; כו, טז), שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ
 כְּחַדָּשִׁים. וְלִכֵּן כָּתוּב (איכה ג, כג): "חַדָּשִׁים לְבִקְרִים
 רַבָּה אֲמוּנָתְךָ". בְּכָל בִּקְרָה מְתַחַדָּשֶׁת הָאִמוּנָה. וְזוֹ
 מַעֲלַת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל-כִּף דְּבוּקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, עַד שְׂאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחְקָם, וְאִף
 שְׁנִסּוּ כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם — לֹא הִצְלִיחוּ, כִּי עִם יִשְׂרָאֵל
 נִכְלָלִים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לב,
 מ): "כִּי אֲשָׂא אֶל שָׁמַיִם יָדַי, וְאָמַרְתִּי חֵי אֲנֹכִי לְעוֹלָם";
 בְּרַגַע שְׂאָדָם נוֹשֵׂא יָדָיו אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא חֵי לְעוֹלָם.

שזו מעלת הצדיקים, שאפלו שנפטרם מזה העולם, הם נשארים בינינו, ואין יכולים לשוכם, ומה גם שהשאירו תלמידים, אשר גם הם הולכים בדרכי רבם. ולכן כל יהודי, אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימנים: ז, סח), צריך להשתדל בעצמו להכיר את הקדוש-ברוך-הוא, להכניס בעצמו אמונה ברוך ומזככת בו יתברך, לחיות עם הקדוש-ברוך-הוא לדבר עם הקדוש-ברוך-הוא ולהקים תלמידים, שגם הם יכירו אותו יתברך. והיכן צריכים להתחיל? בבית אדם זוכה ומתחנך, אזי צריך לראות להשפיע בבית שתהיה אוירה של אמונה, אוירה של קדושה, אוירה של תורה. הקדוש-ברוך-הוא עוזר, שנולדים ילדים, צריכים להחזיר בילדים אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, לחנך אותם חנוף תורני, חנוף של אמונה, וזה התלמידים של האדם. וכשהקדוש-ברוך-הוא עוזר לאדם וזוכה לדבר עם שכנים, עם קרובי משפחה, עם סתם בני-אדם מאמונה, הוא מקים תלמידים, והתלמידים הללו נקראים בנים ובנות. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (סנהדרין יט:): כל המלמד בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו: בזה שאדם מלמד את חברו תורה — נעשה בנו, היא נעשית בתו. הנה הצדיק מגלה אמונה ברוך ומזככת, שנתחיל

גם-כן להתעורר מהשנה העמקה שאנו יושנים, ונתחיל להאמין בהקדוש-ברוך-הוא שהכל בהשגחה, ואין דבר בעולם שיהיה טבע, מקרה ומזל, אין פדבר הזה! כמאמרם ז"ל (חלין ז): אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם-כן מכריזין עליו מלמעלה, אפלו באצבע קטנה אדם אינו מקבל מכה, אם לא הכריזו על כך בשמים, ולא שיף לומר שהיה זה איזה טבע וכו', אלא הכל ממנו יתברך. וזה הלמוד העמק של הצדיקים, שמחזירים בנו, ולכן אנחנו הבנים והבנות שלו. וכמו-כן כל יהודי צריך לעסק בזה כל ימי חייו — לגלות ולפרסם את הקדוש-ברוך-הוא לכלם. הינו בכל יום, בכל שעה ובכל רגע שמדברים מהקדוש-ברוך-הוא, זה בעצמו מצות עשה של יחוד ה', ולכן צריך לראות לדבר הרבה הרבה מאמונה, כי בזה שמדברים מאמונה בבורא יתברך, מורידים את השכינה בעולם. פי מה זה שכינה? שהקדוש-ברוך-הוא הוא השפין אלקותו יתברך בינינו, שנרגיש אותו. שזה ברור וזכוף האמונה. ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ח'). שהצדיק יכול לזכך ולברר את הדמיון שלנו, עד שנזכך לחדוש העולם; כי כל אחד ואחד מאתנו חי בדמיון, כאלו ישאר פה לנצח, ושוכח שאנו רק בזה העולם כפי מספר השנים, מספר החדשים,

מספר הימים או מספר השעות שהקדוש-ברוך-הוא
 נותן לנו. אם אנו נכניס בעצמנו את הידיעה הזו, נזכה
 לראות בחדוש העולם, איך הקדוש-ברוך-הוא מחדש
 את העולם בכל יום, בכל שעה ובכל רגע. ואז נתחזק
 ב יותר שאת, וב יותר עז לעשות יותר מצוות ומעשים
 טובים.

לזאת, בני ובנותי היקרים! דיקא עכשו
 עלינו להתעורר בתשובה שלמה, כי חכמינו הקדושים
 אומרים (תענית יא.): בשעת פטירתו של אדם לבית
 עולמו, כל מעשיו נפרטין לפניו. הנה אדם צדיק חי
 בזה העולם שבעים שנה, הוא נמצא בזה העולם,
 פועל גדולות ונצורות, מגלה את הקדוש-ברוך-הוא
 לעם ישראל, מקרב רחוקים אל הקדוש-ברוך-הוא,
 מחזיר בתשובה מאות ואלפי אנשים, מחזק, מעודד
 נשמות שבורות, רצוצות, אלמנות ויתומים, ואף-על-
 פי-כן לא נפרים בעולם מעשיו, כי הכל שגרת, חי
 חושבים שפך הוא זה, צדיק זה יחיה תמיד. וברגע
 שהצדיק יוצא מזה העולם, אז כל מעשיו נפרטים,
 כלם מתחילים לדבר, איזו נשמה קדושה היתה בינינו,
 איזה צדיק היה בינינו! מה מעשיו? קרב כל-כך
 הרבה אנשים אליו יתברך, חזק מאות ואלפי

אנשים, נהנו ממנו עצה ותושיה. כי כל זמן שאדם חי, הגוף מכסה אותו, ואם לא די בזה שהגוף מכסה את נשמתו הקדושה הדבוקה באין סוף ברוך הוא, כבר יש אנשים המעלימים ומסתירים אותו. כי כך אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רכח), שהקדוש-ברוך הוא רואה נשמה שיכולה לקרב נשמות אליו, ולהחזיר בני-אדם בתשובה, ולגיר גרים, הוא כבר שם עליה שליחי הסמ"ך-מ"ם, שהם יכסו ויעלימו ויסתירו אותו מן העולם, וידברו עליו. ומדוע עושה כך הקדוש-ברוך-הוא? כי אם היתה מתגלה גדלת הצדיק, אור נשמתו, שהוא חתיכת אש, הנה בטול הבחירה, כלם היו נמשכים אליו, אבל עקר השלמות היא דיקא כשיש בחירה, אם אין בחירה אז אנו כמלאכים, מלאכי מעלה הם נשמות בלי גופים, ואין אצלם בחירה, ורואים אלקות תמיד. והקדוש-ברוך-הוא ברך אין ספור מלאכים, ומהי מעלת יהודי ממלאך? שהוא נשמה המלבשת בתוך גוף, המסתובבת בזה העולם הגשמי והחמרי. ואם לא די בזה, שהנשמה מלבשת בלבוש גשמי וחמרי עב וגס, צריך להיות בעולם העשייה הגשמי והחמרי, המלא קלפות, וצריך לראות כל מיני זמה, שקר ולכלוך, קלפות והסתרות, כל מיני רמאים העובדים על בני-אדם, אף-על-פי-כן

נשמה מתנערת מכל הלכוף, ונמשכת אל הקדוש-
ברוך-הוא, ולכן מעלתה גבוהה ממלאכי השרת.

לזאת, בני ובנותי היקרים! מאחר שזכינו להברא
מזרע ישראל, ולא עשנו כגויי הארצות, זו צריכה עקר
השמחה שלנו, כמובא (לקוטי מוהב"ן, חלק ב', סימן י'): למה
אנו כל-כף רחוקים מהקדוש-ברוך-הוא? כי אין לנו
ישוב הדעת. אנו נמצאים בזה העולם הגשמי והחמרי,
המלא קלפות והסתרות, וכל אחד ואחד יש לו הצרות
והבעיות שלו, עד ששוכח לגמרי מהיכן בא. עד שיש
בני-אדם, שכל-כף רחוקים, מסבנים, אינם יודעים מה
זה שבת, תפלין, ציצית, מזוזה, כשרות, טהרת
המשפחה. אבל בא אל זה העולם צדיק שנשמתו
נשמה קדושה ועליונה מאד, שהפירה את הקדוש-
ברוך-הוא, והנשמה הזו — נשמת הצדיק, הולכת
ומקרכת עוד מאות ואלפי אנשים אל הקדוש-ברוך-
הוא. זה עושה רעש גדול בשמים. ונשמה כזו מאד
מאד חשובה אצלו יתברך. ולכן אומרים חכמינו
הקדושים (לקוט ישעיה תפז): בשעה שהצדיק נפטר מן
העולם, אומרים מלאכי השרת לפני הקדוש-ברוך-
הוא: רבונו של עולם, צדיק בא, פלוני בא לפניה.
והקדוש-ברוך-הוא משתעשע מאד מאד עם נשמת

הצדיק. אֲנַחְנוּ פֶּה מְצַטְעָרִים מְאֹד מְאֹד, שֶׁהַצְּדִיק הֵלֵךְ
מֵאַתְּנוּ, שֶׁהַצְּדִיק עָזַב אוֹתָנוּ, אָבֵל לְמַעַלָּה בַּשָּׁמַיִם
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַנְּשֻׁמָּה הַזֹּאת,
שֶׁזָּכְתָה לְקָרֵב מֵאוֹת וְאַלְפֵי אֲלָפִים בְּתִשׁוּבָה.

וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן צא),
שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹצְאִים אֶצֶל מֹשֶׁה רַבְּנוּ, שֶׁהוּא הָיָה הַרְבֵּי
הֶרְאֵשׁוֹן, הוּא הוֹרִיד לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, לְמַד
תּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְהִשְׁאִיר אֶת הַתּוֹרָה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת
עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, וּמָסַר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
מֵעַם יִשְׂרָאֵל, עַד כְּדֵי כָף, שֶׁכִּשְׁעַם יִשְׂרָאֵל נִכְשְׁלוּ
עַל-יְדֵי הָעַרְב-רַב, וְעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
רָצָה לְכַלּוֹתָם, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנָיו יְתִבְרַךְ: תִּעֲבִיר אוֹתִי
וְלֹא אוֹתָם, (שְׁמוֹת לב, לב): "מִחֲנִי נָא מִסְּפָרְךָ". מֹשֶׁה
רַבְּנוּ מָסַר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל עַם יִשְׂרָאֵל. וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל
(מְנַחֹת סה.): מֹשֶׁה אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הָיָה. עַד כְּדֵי כָף,
שְׁאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ז', סִימָן יא),
שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוּ אָמַר: יְמוֹת מֹשֶׁה וּמֵאָה כִּיּוֹצֵא בּוֹ, וְלֹא
תִּנְזַק צִפְרָנוּ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם; כָּל-כָּף גִּדְלָה אֶהְבַּתוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן לֹא בַחֲנָם שָׁנַתֵּן הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַתּוֹרָה עַל יְדוֹ. כִּי אִם יֵשׁ צְדִיק, שֶׁמוֹסֵר
נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל כָּל יְהוּדִי, הוּא זוֹכֶה שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

מגלה לו כל-כף הרבה גלויים וסודות התורה, עד שיכול להוריד את השכינה בעולם, ולהוריד את התורה לכל נשמות ישראל. וזה היה משה רבנו, שאהב את כל יהודי, והוריד את התורה עד סוף כל הדורות. ולא זו בלבד, אלא התורה נקראת על שמו (מלאכי ג, כב): "זכרו תורת משה". וכתוב בזהר (ח"ג עג.), שהתורה וקדשא בריך הוא חד הוא, ואיך קוראים את התורה משה? אלא בשביל שמשה רבנו מסר נפשו בשביל התורה ובשביל עם ישראל, אזי נקראת התורה 'תורת משה', וכמו-כן בענין המשכן, משה רבנו מסר נפשו בשביל המשכן, אף שהקימו אותו בצלאל משבט יהודה ואהליהב משבט דן, עם כל זאת כתוב (במדבר ז, א): "ויהי ביום כלות משה" — שמשה כלה לבנותו. ואומרים חכמינו הקדושים (רש"י שם): ומפני שמשה רבנו מסר נפשו בעבורו, לכן נקרא על שמו. כמו-כן כל חכם וצדיק שזוכה לקרב רחוקים אל הקדוש-ברוך-הוא, ומוסר נפשו בעבור ישראל לקרבם אליו יתברך, אזי שמו נשאר ונזכר בפי כל. ואומר רבנו ז"ל: כשמשה רבנו נפטר, הקדוש-ברוך-הוא צעק: וי לי, מי יקום לי עם מרעים, מי ירחם עכשו על נשמות ישראל, מי יכתת רגליו ממקום למקום, ויעסק בקרוב רחוקים?! כי זה חשוב מאד בשמים,

כְּמוֹבֵא בַזְהַר (ח"ב קכח.): זְכָאָה מָאן דְּאָחִיד בְּיְדוּהֵי
דְּחִיבָא; אֲשֶׁרֵי הַזֹּכֶה לְהַחְזִיק בְּיַדֵי הַחֲיִיבִים, שְׁמַאיִזוּ
סִבָּה הַתְּרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, אוֹ שְׁלֹא קִבְּלוּ חֲנוּף תּוֹרְנֵי,
שֶׁל אָמוּנָה, אוֹ שֶׁגָּדְלוּ בְּאֹיְרָה וּבְסִבִּיבָה הֶרְחֹקָה מִן
הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם בְּכֻלָּל תֵּינּוֹק שְׁנֹשְׁבָה. וְהֵנָּה בָּא צְדִיק,
בָּא חָכֵם וְתוֹפֵס בְּיַדֵיהֶם, וּמְקַרְבֵם אֶל הַתּוֹרָה, אֶל
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי הוּא יִתְבָּרֵךְ מִשְׁתַּעֲשַׁע מְאֹד עִם
נְשֻמָּה כְּזוֹ. וּבַפְּרָט גְּדוּלֵי מִבְּחָרֵי הַצְּדִיקִים שְׁפָל-כֶּף
דְּבוּקִים בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאִין לָנוּ שׁוּם הַשְׂגָּה
בָּהֶם, עַד שֶׁאֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַצְּדִיקִים הַדְּבוּקִים
בְּבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, מִסְּפָרִים עִמָּנוּ סְפוּרִים וּמִשְׁחָקִים
עִמָּנוּ מִשְׁחָקִים, עַד שֶׁאֲנוּ מִתְחַבְּבִים עֲלֵיהֶם וּמִתְחַבְּרִים
אֲלֵיהֶם, וְנִדְמָה בְּעֵינֵינוּ כְּחַבְּרִים שְׁלָנוּ, לְפִי גְדֹל
קִדְשָׁתָם וְעָרֵךְ גְּדֻלָּתָם וּדְבֻקוֹתָם בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא
אִין לָנוּ מִשְׁגַּב בָּהֶם, אֲלֵא אָנוּ רוּאִים מְעַלְתָם וּגְדֻלָּתָם,
שְׂאֵף שְׁנֹשְׁמָתָם דְּבוּקָה בְּחִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הֵם
יְכוּלִים לְהוֹרִיד עֲצָמָם אֶל הַכִּי גְרוּעַ, הַכִּי פְּחוּת, הַכִּי
מְלַכְלֵךְ וְיָרוּד, וּלְדַבֵּר עִמוֹ בְּסִבְלָנוּת וּלְקַרְבוֹ אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ. וְכָל הַסְּפוּרִים שְׁמִסְפָּרִים אֶתְנוּ, זֶהוּ לְבוּשׁ, כְּדֵי
שְׁפָל אֵלּוֹ הֶרְחֹקִים יִזְכּוּ לְהִתְקַרֵב גַּם-כֵּן. וְהֵנָּה
כְּשֶׁצְּדִיק נִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, אוֹמֵר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:
וַיִּ, לִי, מִי יָקוּם לִי עִם מְרַעִים. כְּשֶׁמֶשֶׁה רַבֵּנוּ נִסְתַּלַּק,

אמר הקדוש-ברוך-הוא: מי עתה יקרב את נשמות
ישראל?!

ומגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב'),
שכל צדיק וצדיק הוא בחינת משה. וכן אומר רבנו
ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן עט), שכל יהודי המקרב
יהודים אל הקדוש-ברוך-הוא, הוא בחינת משה. משה
רבנו נמצא בכל דור ודור. הצדיק שמקרב את נשמות
ישראל אל הקדוש-ברוך-הוא — נקרא בחינת משה.
לזאת אנו מוצאים, שהתנאים קראו זה לזה: משה
שפיר קאמרת (שבת קא:); כי משה רבנו נמצא בכל דור
ודור. הצדיקים שזוכים להכליל לגמרי באין סוף ברוך
הוא, בהם נתלבשת נשמת משה. ולכן אומר רבנו ז"ל
(לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כו), שמשה רבנו נמצא אצל כל
יהודי, בכל אבר ואבר, ומעוררו ומחזקו: בא תקיים
את המצוות שהקדוש-ברוך-הוא נתן לך. אבל אנו
מסכנים, איננו זוכים לשמע קולו של משה, כמו
שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רו), שאדם
טועה בזה העולם, עד שאינו שומע קול הקדוש-
ברוך-הוא, וכן את קול הצדיק.

ולכן אם יש אדם שזוכה להעביר את המסר

הַאֵלֶּקִי לְעַם יִשְׂרָאֵל, הוּא מְעַבֵּיר אֶת הַלְמוּד שֶׁל
הַצַּדִּיק לְעַם יִשְׂרָאֵל, זְכוּתוֹ גְּדוּלָּה מְאֹד מְאֹד.
וְכַשְּׁנִסְתֵּלֵק מִזֶּה הָעוֹלָם, עֲלִינוּ לְהִסְפִּידוֹ. וְהִהְסַפֵּד הַזֶּה
מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב לְמַעַלָּה בַּשָּׁמַיִם. וְלִכֵּן אָנוּ מוֹצְאִים,
כְּשֶׁצַּדִּיק נִפְטָר וְלֹא הִסְפִּידוּהוּ, בָּא עֲנֵשׁ גְּדוֹל מְאֹד.
נִשְׁאֲלֵת הַשְּׂאֵלָה: מָה תְּכַלִּית הִהְסַפֵּד? לָמָּה צָרִיף
לְהִסְפִּיד אֶת הַצַּדִּיק? הֲלֹא הַצַּדִּיק זָכָה וְהַשְּׁלִים עֲצֻמוֹ
בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת; כִּי נִשְׁמָתוֹ יוֹרֶדֶת מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת,
וְעוֹבְרֶת דֶּרֶךְ הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי הַזֶּה, וּמְסַגֵּלֶת
עֲצָמָה עִם מַצּוֹת, לוֹמְדֶת תּוֹרָה, מְתַפְּלֶלֶת וּמְתַבּוֹדֶדֶת
אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עוֹבְרֶת אֶת הַחַיִּים, נִדְבָקֶת בְּאֵין
סוּף בְּרוּךְ הוּא וְחוֹזֶרֶת חֲזָרָה, וְאִם-כֵּן הַצַּדִּיק בּוֹדֵאֵי
הַשְּׁלִים עֲצֻמוֹ, וְלָמָּה צָרִיכִים לְהִסְפִּידוֹ? אֵלֶּא כְּשִׁזְכִּים
לְהִסְפִּיד אֶת הַצַּדִּיק, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְרַחֵם עָלֵינוּ,
וּמְשַׁפֵּיעַ עָלֵינוּ, שֶׁכָּל הַדְּבוּרִים שֶׁזְכִּינוּ לְשָׁמַע מֵהַצַּדִּיק
בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ, נִקְשָׁרִים בֵּינֵינוּ, וּבִפְרָט בְּתַלְמִידִים שֶׁזְכוּ
לְלַמֵּד אֶצְלוֹ תּוֹרָה וְקִיּוּם הַמַּצּוֹת, וְאֵיךְ לַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה. וְלִכֵּן דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד לְהִסְפִּידוֹ. וְזֶהוּ שֶׁשׂוֹאֲלִים
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מוֹעֵד קָטָן כח.): לָמָּה נִסְמְכָה פְּרֻשֵׁת
מְרִים לְפָרָה אֲדָמָה? אֵלֶּא מָה פָּרָה אֲדָמָה מְכַפֶּרֶת, אֵךְ
מִיִּתֵת צַדִּיקִים מְכַפֶּרֶת. מָה עֲנִין פָּרָה אֲדָמָה? אָדָם
שֶׁנִּטְמָא בְּאֲבֵי אַבוֹת הַטְּמָאָה, טְמֵאת מֵת, הִיוּ מֵזִים

עָלְיוּ מֵאֶפֶר הַפָּרָה אֲדָמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר יט, יח):
 "וְלָקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרֵפֶת הַחֹטְאֹת, וְנָתַן עָלָיו מִיַּם
 חַיִּים אֶל כָּלִי, וְלָקַח אֲזוּב, וְטָבַל בְּמַיִם אִישׁ טָהוֹר,
 וְהָזָה עַל הָאֵהָל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנִּפְשׁוֹת" וְגו'.
 וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא נִטְהָר. לְמִדִּים מִכָּאן, אֶפְלוּ שְׂאֵדָם
 חָטָא וְלִכְלָף עֲצָמוֹ בְּאָבִי אַבוֹת הַטְּמֵאָה, שְׁזָה כְּפִירוֹת
 וְאֶפִּיקוֹרְסוֹת, כִּי אֵין טְמֵאָה גְדוּלָה מְזוּ, עִם כָּל זֹאת
 כְּשָׁבָא אֶל הַכֹּהֵן, וְהַכֹּהֵן מִזֶּה עָלְיוּ מֵאֶפֶר הַפָּרָה, אֲזִי
 נִטְהָר. אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים, שְׁכָף מִיתַת
 הַצְּדִיקִים מְכַפֶּרֶת. מְרִים — בְּזִכּוּתָהּ זְכִינוּ שֶׁנִּקְבַּל אֶת
 הַבָּאָר, וּמֵהַבָּאָר שָׁתוּ אֶת הַמַּיִם, וְכֵן הַבָּאָר טְהָרָה
 אוֹתָם, כִּי הִיְתָה מְקוּהַ טְהָרָה, וְכָף הַחֲזִיקוּ טְהָרַת
 הַמִּשְׁפָּחָה. לְמִדִּים מִכָּאן, שֶׁצְּדִיק הַמְּחַזֵּק וּמְעוֹדֵד
 וּמְשַׂמַּח יְהוּדִים, מְקַרְבֵּם לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁיִּקְיָמוּ
 אֶת הַמִּצְוֹת, מְחַדִּיר בָּהֶם אֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשִׂיחָיָה
 לָהֶם גַּם-כֵּן רְצוֹן וְכִסּוּפִים לְחֹזֵר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה כְּשֶׁהֵם מְסַתְּלָקִים מִן הָעוֹלָם, הֵם
 מְכַפְּרִים עַל הַדּוּר.

וְלָכֵן אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְעוֹרֵר עַכְשָׁו בְּיָתֵר שְׂאֵת
 וּבְיָתֵר עֵז בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, שְׁלֵא רַק שְׂאָנוּ בְּעֲצָמֵנוּ נִחְזֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,

וּנְקִיִּים אֶת הַמְצוּוֹת וְנִלְמַד תּוֹרָה, אֲלֵא נִתְחִיל גַּם לְקָרֵב
 יְהוּדִים אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁזוֹ הַזְכוּת הַכִּי גְדוֹלָה.
 וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יְלָקוּט יִשְׁעִיה תסח): בְּשַׁעַת
 סְלוּקָן שֶׁל צְדִיקִים מִן הָעוֹלָם, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מֵרָאה לָהֶם מַתָּן שְׂכָרָן סָמוּךְ לְמִיתָתָן; צְדִיק מוֹסֵר
 נַפְשׁוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו בְּעֵבוֹר עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה בָּא מְאֹד
 קָשָׁה, כִּי לְעֹזֵר לְבַעַל בְּחִירָה זֶה קָשָׁה בְּיֹתֵר, כִּי הִנֵּה
 מְגַלֶּה לַיהוּדֵי אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְחַזְּקוֹ וּמְעוֹדְדוֹ
 וְכוּ', וְהִנֵּה הַיהוּדֵי יוֹצֵא בַּחוּץ וְרוֹאֶה שְׂאֵלוֹ הַרְשָׁעִים
 הַשִּׁיגוּ חֵיל, וְאִין חֲסֵר לָהֶם כָּלוּם. וּמְכַל שְׂכָן כְּשֵׁישׁ
 לוֹ בְּבֵית הַכְּלִי מִשְׁחִית הַנִּקְרָא: טְלוּיִזְיָה, וּשְׂאָר כְּלֵי
 הַתְּקַשְׁרֵת, הַמְּלָאִים כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, נְאוּף, זְהוּם
 וְתַעֲוִב, שְׂקוּץ וְעָרוֹם, וְאִזּוֹ שׁוֹכַח מֶה שֶׁשָּׁמַע אֲצֵל
 הַצְּדִיק. וְעַל-פִּי-רֹב לֹא חוֹזֵר אֶל הַצְּדִיק, כִּי הָרוּחוֹת
 הַרְעוֹת שֶׁל כְּלֵי הַתְּקַשְׁרֵת, שְׂרָבִים כְּכֹלֵם מִיָּנִים וְנוֹאֲפִים
 מִהָעֵרֶב-רֹב, מְנַתְּקִים נְשָׁמוֹת קְדוּשׁוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. עַד
 שֶׁבְּמָקוֹם לַחֲשֵׁב מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂיָבֵא הַיּוֹם
 שְׁנֵצְטְרֵךְ לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, וְעַם מֶה נֵצֵא? ! מֶה יִהְיֶה
 אֲתָנוּ? ! בְּמָקוֹם זֶה מְמַלְאִים אֶת הָרֹאשׁ שֶׁל בְּנֵי-אָדָם
 עִם כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, עִם שְׂקוּץ, זְהוּם, עָרוֹם
 וְתַעֲוִב, עַד שֶׁזֶּה מִשְׁכִּיחַ מֵאֲתָנוּ אֶת דְּבָרֵי הַצְּדִיק. וְלִכֵּן
 יֵשׁ לְצְדִיק עֲבוּדָה קָשָׁה מְאֹד, אִיךָ לְהַחֲדִיר בְּעַם

סלוקן של צדיקים

צז

ישראל אמונה. כי הנה החדיר בך אמונה, ודבר עמך,
אשר אין שום תכלית בזה העולם כלל, רק לדבר עם
הקדוש-ברוך-הוא, וזה מה שישאר מאתנו, כי ימינו
כצל עובר, והחיים כעוף פורחים, ואל תחשבו שנשאר
פה לנצח, הלא ימי שנותינו בהם שבעים שנה (תהלים
צ, י), ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן סא),
שהשבעים שנה הם כרבע שעה, פורחים וחולפים.
הבה נעשה חשבון, כמה דקות חלפו וכמה נותרו?
אף אחד אינו רוצה לחשב מזה, ורק חי בדמיונות,
מסתכל בכלי התקשורת, בכל מיני שקרים שמעלימים
ומסתירים את הקדוש-ברוך-הוא, ונדמה לו שיש לו
לחיות מי יודע כמה. ואומרים חכמינו הקדושים
(בראשית רבה, פרשה צו, סימן ב'): "כצל ימינו על הארץ",
והלואי כצלו של כתל, או כצלו של אילן, אלא כצלו
של עוף בשעה שהוא עף. הנה אדם פה, והנה כבר
איננו נמצא פה. ולכן לצדיק ולחכם כל-כך קשה
להחדיר אמונה וקדשה בנשמה, כי הבחירה מאד מאד
גדולה, כי זה לעמת זה נגד הצדיק עומדת תמיד
טמאה. כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן
נז), שנגד משה רבנו, אשר גלה את הקדוש-ברוך-הוא,
גלה תורה, עמד נגדו בלעם הרשע, וחקק אותו בדיוק.
כך יש בכל דור ודור צדיקים הדבוקים בהקדוש-

בְּרוּךְ-הוּא, וּמַגְלִים אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְקַרְבִים
 יְהוּדִים אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אָבֵל זֶה לְעַמַּת זֶה יֵשׁ
 הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, שְׁפָל כָּלוּ טְמֵאָה אַחַת גְּדוּלָה, עוֹבֵד עַל
 בְּנֵי-אָדָם, וְכָל רֹאשׁוֹ רַק לְהַשִּׁיג תְּקִצִּיבִים וְתִקְצִיבִים,
 וְעוֹזֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ דוֹאֵג לְטְהָרַת הַמְּשֻׁפָּחָה,
 אֵינוֹ דוֹאֵג לְחֲנוּף תּוֹרְנִי, חֲנוּף שֶׁל אֲמוּנָה, אֵינוֹ דוֹאֵג
 שְׂיִהְיֶה קִיּוּם בְּתֵי יִשְׂרָאֵל עַל-פִּי הַתּוֹרָה, אֲזוּ יְכוּלִים
 לְהִבְחִין מִי וּמִי, מִי מֵהַקְּדוּשָׁה, וּמִי מֵהַסֵּטְרָא אַחֲרָא.
 וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים: בְּשַׁעַת סְלוּקָן שֶׁל
 צַדִּיקִים מִן הָעוֹלָם, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מֵרָאֵה לָהֶן מִתֵּן
 שְׂכָרָן סָמוּךְ לְמִיתָתָן; אַחֲרֵי שֶׁהִזְדַּכְּכוּ בְּזִכּוּכִים קָשִׁים
 וּמְרִים, כִּי הַצַּדִּיק סוֹבֵל בְּשִׁבִיל הַדּוֹר, כָּלֵם מְדַבְּרִים
 עָלָיו, וַיֵּשׁ לְכָלֵם טְעָנוֹת עָלָיו, וְהוּא מְזַדְּכֵךְ בְּזִכּוּכִים
 קָשִׁים מְאֹד, וּבְכַרְט כְּשֶׁהוּא חוֹלָה, הוּא מְזַדְּכֵךְ בְּשִׁבִיל
 הַרְבִּים. אָבֵל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֻמָּן, וְלִפְנֵי
 שְׂיוּצָא מְזֶה הָעוֹלָם, מֵרָאֵה לוֹ מַה פֶּעַל בְּזֶה הָעוֹלָם,
 מֵרָאֵה לוֹ מֵאוֹת וְאַלְפֵי אֲנָשִׁים שְׂזָכָה לְקַרְבָּם אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וְזוֹ שְׂמַחַת הַצַּדִּיק שְׂמֵשֶׁמֶח עֲצָמוֹ, שֶׁלֹּא הָלָכָה
 לְרִיק יְגִיעָתוֹ.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! דִּיקָא עַכְשָׁו, אָנוּ
 צְרִיכִים לְהַתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלִלְמַד מֵהַצַּדִּיק

מה עשה כל ימי חייו? למד תורה, קיים את המצוות, וזכה לעורר יהודים, שגם-בן יקימו את המצוות, חזק ושמח את נשמות ישראל. ולכן גם אנו צריכים עכשו להתעורר וללכת בדרכי הצדיק, ובעצמנו נתחיל ללמד תורה, גלף לשעורי תורה, לשמע הרצאות מחכמי ישראל, חכמי התורה, כי ראה הקדוש-ברוך-הוא שצדיקים מועטים, עמד ושתלם בכל דור ודור (יומא לח:); הינו בכל דור ישנם חכמי ישראל, צדיקי אמת הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, ועלינו לשמע בקולם, ועלינו ללמד בעצמנו תורה ולקיים את המצוות בשמחה עצומה, שזו עקר השלמות – שאדם מקיים את המצוות בשמחה. כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כד): כשיהודי עושה מצוה בשמחה, אפלו שיהיה במדור הקלפות, עולה למעלה מנפשינו, רוחין ונשמתין, וזוכה להגיע להשגות אלקות בבחינת מטי ולא מטי. הינו אדם הנמצא בזה העולם, וכל-כף קשים לו החיים, עוברת עליו כל-כף הרבה מרירות, עם כל זאת מתגבר ומקיים כל מצוה בשמחה, יוצא מעולם העשיה, מעולם היצירה ומעולם הבריאה, ומגיע לעולם האצילות, וזוכה להגיע לרוחניות חיות אלקות, בבחינת מטי ולא מטי, משיג ואינו משיג. ולכן אומר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות שמחה, סימן א'): כשאדם עושה מצוה בשמחה, סימן שלבו שלם

יאלקיו; כי כשאדם מקיים מצוה בשמחה, הוא מוכיח ומגלה, שאין לו שום פנייה, ורוצה רק את הקדוש-ברוך-הוא. וזה מה שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ה'), שאדם צריך לקיים את המצוות כל-כף בשמחה, שלא ירצה שום שכר, אלא לעשות עוד מצוה, שזה מה שהתנא הקדוש אומר (עין תנא דבי אליהו רבה, פרק טו): שכר מצוה — מצוה; שכר המצוה — שאזכה לעשות עוד מצוה. וזה מה שעושה הצדיק והחכם כל ימי חייו: לומד תורה בדבקות, כי היא חכמתו יתברך, מקיים מצוות, שהן רצונו יתברך בשמחה עצומה. ומתי מרגישים שהצדיק לומד תורה בשמחה, ומקיים את המצוות בשמחה? כשזוכה לעורר ולחזק ולעודד נשמות אחרות, ובזה מגלה עצמו. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (קהלת רבה, פרשה יב, סימן יב): סוף דבורו של אדם הכל משמיעין את מעשיו: כשר היה פלוני זה, ירא שמים היה פלוני זה. כשאדם נסתלק מזה העולם, אז נתגלה מי הוא היה. ולכן בחיים חיותו של האדם אין מכירים מי היה, כשהצדיק חי, אין יכולים להעריך גדלתו, אבל כשנסתלק מזה העולם, אז מתחילים לראות את החסרון, וכלם מדברים: איזה צדיק וקדוש היה! אבל אז כבר מאחר מדי, שלא זכינו להכירו כשהוא חי, לא באנו אליו בעודו חי.

ולכן, בני ובנותי היקרים! בנדאי גם עכשו
 נמצאים צדיקים קדושים הדבוקים באין סוף ברוך
 הוא, ועלינו למסור נפשנו לבא אליהם ולבקש מהם,
 שהם יחזקו יעודדו וישמחו גם אותנו, שיכניסו גם בנו
 תשוקה באין סוף ברוך הוא, כי אחר-כך כבר יהיה
 מאחר, מה יהיה אחר-כך? אומרים חכמינו הקדושים
 (שם): בשעה שאדם נפטר מן העולם, הקדוש-ברוך-
 הוא אומר למלאכי השרת, ראו מה הבריות אומרות
 עליו: כשר היה זה, ירא שמים היה זה. מיד מטתו
 פורחת באויר. הינו בחיים חיותו של הצדיק, יכולים
 להנות ממנו מאד, יכולים לקבל ממנו רוחניות
 אלקות, עד שאפלו הכי גרוע, יזכה לשוב בתשובה
 שלמה, ויזכה להיות דבוק בהקדוש-ברוך-הוא. אבל
 המציאות שאנו רואים משך כל הדורות ממשה רבנו
 עד דורותינו אלו, שלא היה צדיק אחד, שלא קמו
 עליו רשעים ארורים, נואפים, שפירו את חיו. ומה
 אנו מוצאים אצל משה רבנו, שהוריד לנו את התורה,
 ומסר נפשו בשביל עם ישראל, ואשר כמה פעמים
 היתה גזרת כליון על עם ישראל, בר מינן, ומשה רבנו
 מסר נפשו בעבורם, ומי עמד נגדו? קרח ועדתו עם
 מאתים חמשים רבנים, וחסדו אותו באשת איש,
 בגנבה וכו'. אף-על-פי-כן משה רבנו לא התפעל,
 אלא המשיך וגלה את הקדוש-ברוך-הוא לכל עם

ישראל, למדם תורה, וחזקם וקרבם אל הבורא יתברך שמו. וכיון שנסתלק משה רבנו, כלם החלו להספידו: חבל, חבל, שמשה רבנו נסתלק. ודבר זה נשנה בכל דור ודור עד דורותינו אלו, כפיש צדיק המגלה את הקדוש-ברוך-הוא, מקרב רחוקים אליו יתברך, וזכה וזכה את הרבים, אזי בשעה שהוא חי, מזלזלים בו, ואף אחד אינו נותן לו הכבוד הראוי, כי את הכבוד נותנים לרמאים, שקרנים, העובדים על בני-אדם; כי הסמ"ך-מ"ם יודע את מי לפרסם, כדי שלא יבואו אל הצדיק האמת, הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, שיכול לעשות לנו טובה. כיון שאדם מסתובב בזה העולם, ואינו יודע מי הוא הצדיק, והיכן הוא נמצא, ומי יכול להושיעו, אזי מספן, מסתובב בעולם התהו. לכן דבר גדול להספיד את הצדיק, כי על-ידי ההספד מתחילים להתעורר: "הנה הנה אצלנו צדיק קדוש, שקרב יהודים אל הקדוש-ברוך-הוא, ולמה לא באנו אליו?! למה לא שמענו בקולו?! למה לא קבלנו עצותיו, איך להתקרב אל הקדוש-ברוך-הוא, ולחזור בתשובה שלמה"?! וההספד הזה גורם, שלכל הפחות עתה, אחר שהצדיק הזה נסתלק מן העולם, עלינו לזכור שעדין יש עוד היום צדיקים וחסידים, אזי הבה נלך ונתחיל לבקשם ולחפש אחריהם, אחר צדיקים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, שיכולים גם אותנו

קג סלוקן של צדיקים

לְקָרֵב. שִׁזוּ מַעֲלֵת הַהֶסְפֵּד, שְׁמִסְפִּידִים צְדִיק וְחָכָם, וּמְסֻפְּרִים מֶה הָיְתָה עֲבוֹדָתוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו, שְׁמֹסֵר נִפְשׁוֹ בְּעִבּוּר הַזּוּלָּת, וְאָנוּ מְסַכְּנִים לֹא הֵלַכְנוּ אֵלָיו, רַק שְׁמַעְנוּ שְׁמוֹ, וְהָיְתָה הַיְכָלָת בְּיַדֵּינוּ לְבוֹא אֵלָיו וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְלֹא עָשִׂינוּ אֶת זֹאת, וְכִשְׁנִסְתַּלֵּק, הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֹמֵר לְמִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת: רְאוּ מַה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עֵלָיו: כָּשֶׁר הָיָה זֶה, יֵרָא שָׁמַיִם הָיָה זֶה, כִּיּוֹן שְׁכָלָם מְסֻפִּידִים אוֹתוֹ, מִיָּד מִטָּתוֹ פּוֹרַחַת בְּאֹוִיר, וְאוֹתָנוּ מוֹתִיר לְבַד.

וּמָה עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת עִתָּה? לְלַמֵּד מֵהֶסְפֵּד הַזֶּה, כְּשֵׁם שֶׁהָיָה צְדִיק בְּעוֹלָם, וְקָרֵב רְחוּקִים, צְרִיכִים לְזָכֹר — לֹא אֵלֶמֶן יִשְׂרָאֵל, שְׁעַדִּין נִמְצְאִים צְדִיקִים חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, שְׁמִקְרָבִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. בָּאוּ וְנִתְעוֹרַר בְּיַחַד בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה! כִּי חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (רֵאשׁ הַשָּׁנָה יח): שְׁקוּלָה מִיִּתְתֵּן שֶׁל צְדִיקִים כְּשֶׁרִפַּת בֵּית אֱלֹקֵינוּ. חֲרַבֵּן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה מָר מְאֹד, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה לֹא, סִימָן ז'), שְׁמִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ יֵצֵא אוֹר לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁנִּחְרַב הַבַּיִת, נִחַשְׁף כָּל הָאוֹר. אֲבָל כְּשֶׁהַצְּדִיק נִפְטָר, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים, שְׁזֶה כְּפָלִים מִחֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּמִדּוּעַ? כִּי בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה בְּמָקוֹם אֶחָד, בִּירוּשָׁלַיִם, בְּהַר הַבַּיִת, בְּהַר הַמּוֹרֵיָה, שֵׁם הָיָה מְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ.

לא-כן הצדיק, התלמיד-חכם, אינו עומד במקום אחד, הוא הולך ממקום למקום, ממדינה למדינה, מעיר לעיר, מכפר לכפר, ממושבה למושבה, כמאמרם ז"ל (בבא בתרא ח.ה) על הפסוק (דברים לג, ג): "והם תכו לרגליך ישא מדברותיך" — אלו תלמידי חכמים, שמכתתים רגליהם מעיר לעיר, ונושאים ונותנים בדבריו של מקום; כי הצדיקים הולכים ממקום למקום, לקרב יהודים אל הקדוש-ברוך-הוא, ולכן כשנסתלק הצדיק, זה כפלים כחרבן בית-המקדש. כי בית-המקדש היה במקום אחד, והיו צריכים לעלות לשם, אבל הצדיק שהוא בית-המקדש חי, אור חי, היכן שהולך — מאיר את המקום, וכשהוא נסתלק, זה כפלים מחרבן בית-המקדש. ולכן כשנסתלק צדיק קדוש שקרב מאות ואלפי אנשים, עלינו להתעורר בתשובה שלמה. ועקר תשובה — על פגם אמונת חכמים, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סא), שאדם צריך לחזר בתשובה על פגם אמונת חכמים, כי אם תהיה לו אמונת חכמים, ידע איך לשוב בתשובה; ובודאי הותיר לנו הקדוש-ברוך-הוא חכמי התורה וצדיקים, ועלינו לשמע בקולם, יעזר הקדוש-ברוך-הוא, שנזכה לשוב בתשובה שלמה, ונזכה להתקרב אל הצדיקים האמתיים.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!